

Bolsward Oost

QuickScan

JM ecologie b.v., 2021

QuickScan Bolsward Oost

Ecologische beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming

Rapportnummer

R21.197

Status

1.0 (definitief)

Datum

26-10-2021

Opdrachtgever

Gemeente Súdwest-Fryslân
Postbus 10.000
8600 HA Sneek

Auteur

Corine Bos & Willem Oevering

Controle

Henri Zomer

Voorpagina

Overzicht plangebied

Te citeren als

Bos, C. & Oevering, W., 2021. QuickScan Bolsward Oost; Ecologische beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming. Rapport R21.197 JM ecologie b.v., Gorredijk.

JM ecologie b.v.

Leitswei 12
8401 CL Gorredijk

Inhoud

1	Inleiding.....	2
1.1	Aanleiding.....	2
1.2	Globale ligging.....	2
1.3	Structuur natuurwetgeving in Nederland.....	3
1.4	Scope van de QuickScan.....	4
1.5	Werkwijze.....	5
2	Beschrijving locatie en ingreep.....	6
2.1	Locatie.....	6
2.2	Ingreep.....	8
3	Resultaten veldbezoek en bureaustudie.....	9
3.1	Vogels.....	9
3.2	Vleermuizen.....	10
3.3	Overige zoogdieren.....	11
3.4	Vissen.....	12
3.5	Overige fauna.....	12
3.6	Vaatplanten.....	12
3.7	Weidevogelkansgebied.....	13
4	Effecten en gevolgen.....	14
4.1	Overzicht beschermde soorten.....	14
4.2	Effecten op de in het plangebied (mogelijk) aanwezige flora en fauna.....	15
4.3	Weidevogelkansgebied.....	16
5	Mitigerende maatregelen.....	17
5.1	Algemene broedvogels; mitigatie.....	17
5.2	Vleermuizen; mitigatie.....	18
5.3	Vleermuizen; nader onderzoek.....	19
5.4	Waterspitsmuis; mitigatie.....	20
5.5	Grote modderkruiper; nader onderzoek.....	20
5.6	Weidevogelkansgebied.....	20
6	Conclusie.....	21
	Geraadpleegde bronnen.....	22

1.3 Structuur natuurwetgeving in Nederland

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, de bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden.

Naast bescherming vanuit de Wet natuurbescherming, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Dit betreft het 'NatuurNetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen) en niet via de natuurwetgeving. Na de decentralisatie (2017) zijn enkele provincies andere namen gaan voeren voor de NNN.

Decentralisatie

Het bevoegd gezag is gedecentraliseerd naar de provincies. Het Rijk behoudt echter het bevoegd gezag en de verantwoordelijkheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen voor handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk, zoals bijvoorbeeld hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij en bijvoorbeeld activiteiten Koninklijk Huis.

Soortbescherming

In de Wet natuurbescherming is soortbescherming opgedeeld in categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het gaat om de volgende categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving.

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal aangewezen vogelsoorten, indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt.

In aanvulling op de Vogelrichtlijn, geldt er voor een aantal vogelsoorten die jaarlijks naar hetzelfde nest terugkeren een jaarrond bescherming van de nesten. De meeste provincies en het Rijk hanteren de "Lijst met jaarrond beschermde nesten 2012". Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5). Voor deze laatste categorie geldt alleen een jaarrond beschermde status indien ecologisch zwaarwegende omstandigheden dat rechtvaardigen. In de provincies Overijssel, Flevoland en Limburg geldt een aangepaste lijst jaarrond beschermde nesten, waarin een andere categorisering is aangebracht.

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden.

Daarnaast geldt er een verbod om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. Daarbij dient opgemerkt te worden dat een aantal vogelsoorten ook vallen onder artikel 3.5 en daarom niet verstoord mogen worden.

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren en opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is verstoring van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien bij het project-voornemen een of enkele gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, dient gewerkt te worden conform een gedragscode. Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaats vindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie.

1.4 Scope van de QuickScan

Deze QuickScan is opgesteld om de ecologische waarden van het plangebied te bepalen, en de, ten gevolge van de geplande bestemmingswijziging, eventuele strijdigheden met de Wet natuurbescherming (Wnb) in kaart te brengen, waaruit een advies zal volgen over hoe te handelen volgens deze wet.

Er wordt in deze QuickScan niet ingegaan op raakvlakken met Natura 2000 en NatuurNetwerk Nederland en bescherming Houtopstanden. Wel wordt er ingegaan op de bescherming van weidevogelkansgebieden.

Een initiatiefnemer is, vanuit de natuurwetgeving, bij ruimtelijke ingrepen (maar ook maatregelen en activiteiten) verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het plangebied, zodat hiermee rekening kan worden gehouden. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep zijn getoetst aan de bepalingen van de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming (Wnb).

De natuur is onvoorspelbaar. Het veldbezoek beschrijft een momentopname. Indien de periode tussen veldbezoek en de invoer van de geplande verandering in het bestemmingsbesluit meerdere jaren wordt, dient overwogen te worden een herhaald veldbezoek te laten uitvoeren, hetgeen mogelijk tot gevolg heeft dat de QuickScan wordt herzien.

1.5 Werkwijze

Bureaustudie

Voorafgaand aan het veldbezoek wordt de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten onderzocht door het raadplegen van online- en fysieke atlanten en databases, zoals bijvoorbeeld de NDFF. Het doel van de bureaustudie is het inschatten van de ligging van het projectgebied, de aanwezige habitattypes en de bekende beschermde soorten, alsmede het verkrijgen van inzicht in de kans dat beschermde soorten in een projectgebied aanwezig kunnen zijn.

Veldbezoek

Het veldbezoek is afgelegd door ecooloog Willem Oevering van JM ecologie b.v. op 13 september 2021. Het bezoek is uitgevoerd van 14:45 tot 16:00 uur, bij 15°C en 2 Bft, op een bewolkte en droge dag. Het doel van het veldbezoek is het inschatten van de aanwezige habitattypes en het verkrijgen van inzicht in het plangebied.

Maatregel(en) en effecten

De derde stap is de beschrijving van de geplande maatregelen en de omstandigheden (planning, methode) waarin deze uitgevoerd gaat worden. Tezamen met het veldbezoek en de bureaustudie kunnen hieruit eventuele strijdigheden van de plannen met de betreffende natuurwetgeving opgespoord worden, en kunnen eventuele kennishiaten benoemd worden. Hieraan worden conclusies verbonden en hieruit zal duidelijkheid ontstaan over de eventuele noodzaak tot het nemen van vervolgstappen, met als doel de wijziging conform de huidige Wet natuurbescherming te laten plaatvinden.

2 Beschrijving locatie en ingreep

2.1 Locatie

Het plangebied net buiten de bebouwing gelegen aan de oostkant van Bolsward, gemeente Súdwest-Fryslân, provincie Friesland. Het plangebied wordt omsloten door agrarische percelen en een watergang, de Hartwerter Feart die van oost naar west langs het plangebied loopt. De brede omgeving bestaat uit woonhuizen, agrarische percelen, boerderijen, een snelweg en watergangen.

Het plangebied zelf betreft een agrarisch perceel, welke begroeid is met gras. Aan de randen van het perceel zijn enkele watergangen, welke begroeid zijn met riet en eendenkroos. Ten noorden van het plangebied, aan de andere kant van de Hartwerter Feart op een agrarisch perceel is een zwaluwwand gerealiseerd, die in gebruik is door oeverzwaluwen. Deze is met de openingen gericht naar het zuiden, richting het plangebied. Het plangebied grenst in het zuiden aan de Snekerweg, die van Bolsward naar Nijland loopt. Ten westen van het plangebied loopt de Ugolaan van noord naar zuid Bolsward. Ook liggen er woonwijken ten westen van het plangebied.

Afbeelding 2.1. Begrenzing van het plangebied (rood kader) (Bron achtergrond: Esri).

Afbeelding 2.2. Plangebied gezien vanaf noorden.

Afbeelding 2.3. Watergang ten zuiden van het plangebied, aan de Snekerweg.

Afbeelding 2.4. Plangebied gezien vanaf oosten.

Afbeelding 2.5. Zwaluwwand ten noorden van het plangebied.

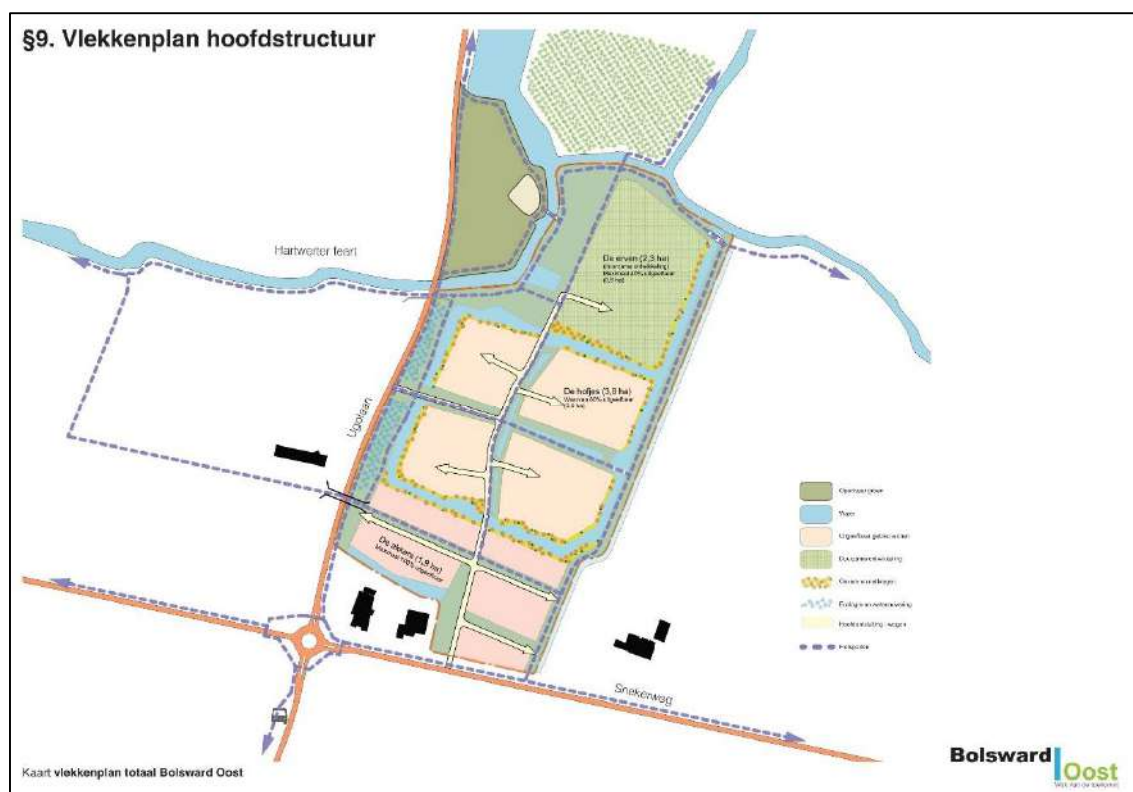
Afbeelding 2.6. Plangebied gezien vanaf zuiden.

Afbeelding 2.7. Noordelijk deel plangebied, gezien vanaf oosten.

2.2 Ingreep

De opdrachtgever is voornemens om een nieuwe woonwijk te realiseren op een agrarisch perceel. De Woonwijk zal 'Bolsward Oost' heten. Het plangebied is 145.000 m² groot en hiervan is 58.500 m² (40% van het plangebied) beschikbaar voor wonen. 23.000 m² zal beschikbaar zijn voor verhard parkeren, 32.000 m² voor groen, 20.000 m² voor water inclusief rietkragen en ook zal stadslandbouw en een helofytenfilter gerealiseerd worden. Fietsen wordt gestimuleerd binnen deze wijk door een snelle en directe fietsverbinding met het centrum. Auto's zijn ondergeschikt. Na realisatie van de woonwijk zullen er ongeveer 200 woningen gebouwd zijn. Het merendeel van de woningen zal bestaan uit eengezinswoningen. Er zullen daarnaast een haven, buurthuis, gezamenlijke pluk/moestuin, speeltuin en bushalte gerealiseerd worden. Ook zet men in op een energie-neutrale en klimaat-adaptieve wijk door gebruik te maken van een eigen collectief warmtesysteem, een eigen waterzuivering van grijswater, opvang van regenwater en robuuste groenzones aan te leggen (afbeelding 2.8).

Afbeelding 2.8. Raadsvoorstel Bolsward Oost (nieuwe situatie) (Bron: Wind Architecten Adviseurs B.V.).

3 Resultaten veldbezoek en bureaustudie

Waargenomen soorten en verwachte soorten (op basis van de aanwezige habitat en de bekende verspreiding) worden samengenomen en hun gebruik van het plangebied wordt beschreven. Hierbij ligt de nadruk op beschermde soorten, maar er zullen ook algemene en lichter beschermde soorten betrokken worden indien waargenomen of van belang voor de ingreep.

3.1 Vogels

Alle broedgevallen van vogels zijn beschermd. Van 16 vogelsoorten zijn ook de nesten, vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd. Dit zijn soorten die vallen in de categorie 1 t/m 4 van de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (2012). Deze soorten zijn: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Daarnaast zijn van 34 vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd als hier een zwaarwegende ecologische reden voor is. Dit zijn soorten die vallen in de categorie 5 van de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (2012). Deze soorten zijn: blauwe reiger, boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, bosuil, brilduiker, draaihals, eidereend, ekster, gekraagde roodstaart, glanskop, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, hop, huiszwaluw, ijsvogel, kleine bonte specht, kleine vliegenvanger, koolmees, kortsnavelboomkruiper, oeverzwaluw, pimpelmees, raaf, ruigpootuil, spreeuw, tapuit, torenvalk, zeearend, zwarte kraai, zwarte mees, zwarte roodstaart en zwarte specht. Indien sprake is van een ecologisch zwaarwegende reden voor één of meerdere van deze soorten, dan worden deze hieronder behandeld onder 'Jaarrond beschermd'. Zo niet, dan worden deze soorten net als overige broedvogels behandeld onder 'Algemene broedvogels'.

Jaarrond beschermde nesten

Tijdens het veldbezoek is gezocht naar jaarrond beschermde nesten in en binnen de verstoringszone van het plangebied. Binnen het plangebied en in de omgeving zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Er zijn geen gebouwen binnen het plangebied waar huismus of gierzwaluw een nestlocatie kan hebben. In een straal van 75 meter zijn geen jaarrond beschermde nesten of geschikte holten waargenomen in bomen. De huizen in de omgeving van het plangebied kunnen wel nestlocaties voor huismus of gierzwaluw bieden. Ook is er langs de snelweg ten zuiden van het plangebied een roekenkolonie, die nesten heeft langs de snelweg. Deze ligt echter op meer dan 75 meter afstand van het plangebied, waardoor verstoring door de werkzaamheden op de roekenkolonie uitgesloten is. Verder is er een oeverzwaluwwand aanwezig op circa 20 meter ten noorden van het plangebied. Deze zwaluuwand is geplaatst op de oever aan de noordzijde van de Hartwerter Feart. Aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten binnen de verstoringszone van het plangebied kan niet worden uitgesloten.

Consequenties van de ingreep op jaarrond beschermde nesten van huismus, gierzwaluw en oeverzwaluw staan beschreven in paragraaf 4.2.

Algemene broedvogels

Er is binnen het plangebied geschikt habitat aanwezig voor diverse soorten algemene broedvogels. In de het struikgewas langs het plangebied kunnen soorten als houtduif, merel en vink tot broeden komen. In de watergangen kunnen diverse watervogels tot broeden komen, zoals meerkoet en wilde eend. Op het weiland zelf kunnen diverse weidevogels als Kievit en grutto tot broeden komen. Aanwezigheid van algemene broedvogels in en rond het plangebied kan niet uitgesloten worden.

Consequenties van de ingreep op algemene broedvogels staan beschreven in paragraaf 4.2.

3.2 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn zwaar beschermd (alle in Nederland voorkomende soorten staan vermeld in de Habitatrictlijn). Vleermuizen kunnen een plangebied gebruiken als verblijfplaats, vaste vliegrouete en/of foerageergebied.

Verblijfplaatsen kunnen uitgesplitst worden in vier categorieën, te weten kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven. Vleermuizen maken op verschillende manieren en in verschillende seizoenen gebruik van deze verblijfplaatsen. De eisen die vleermuizen stellen aan hun verblijfplaatsen zijn afhankelijk van de vleermuissoort en het gebruik van de verblijfplaats. Kraamverblijven worden in het voorjaar en de vroege zomer gebruikt door grote groepen drachtige vrouwtjes om hun jongen te baren en groot te brengen. Tegelijkertijd bevinden kleinere groepen mannetjes zich in de zomerverblijfplaatsen. Later in de zomer en in het najaar verplaatsen de mannetjes zich naar de paarverblijven, waaromheen ze een territorium bezetten en verdedigen tegen andere mannetjes. Binnen het territorium proberen de mannetjes langskomende vrouwtjes te lokken naar de paarverblijven, waar vervolgens de paring plaatsvindt. Het paarseizoen eindigt in de herfst, waarna de vleermuizen de winterverblijven opzoeken om te overwinteren. Sommige soorten migreren hiervoor over behoorlijke afstanden.

Vleermuizen gebruiken vliegroutes voor dagelijkse verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebieden en in het geval van migrerende soorten, voor de jaarlijkse trek van en naar de winterverblijven. Meestal maken vleermuizen langdurig gebruik van vaste routes die ze onthouden. Daarbij worden lijnvormige elementen zoals bomenrijen, dijken en watergangen gebruikt als vliegrouteondersteuning. Het onderbreken of verwijderen van deze elementen bij een (potentiële) vliegroute kan een negatief effect hebben op de mogelijkheid van vleermuizen om hun doel te bereiken.

Ten slotte kunnen vleermuizen een plangebied gebruiken als foerageergebied. De vleermuizen komen via vaste routes naar het foerageergebied om daar in de buurt van bomen en water te jagen op vliegende insecten. Net zoals vaste vliegroutes die veelvuldig gebruikt worden, maken vleermuizen ook gebruik van vaste foerageergebieden. Het ongeschikt maken van een foerageergebied door bijvoorbeeld het kappen of verlichten van bomen of het dempen van waterpartijen, kan tot gevolg hebben dat vleermuizen geen toegang meer hebben tot voldoende voedsel.

Verblijven

In het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig, waardoor de aanwezigheid van gebouwbewonende vleermuizen binnen het plangebied kan worden uitgesloten. Mogelijk zijn de woningen in de omgeving van het plangebied wel geschikt als verblijfsplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. Er zijn geen geschikte holten in bomen in en om het plangebied aangetroffen. De aanwezigheid van boombewonende vleermuissoorten kan hiermee uitgesloten worden.

Consequenties van de ingreep op potentiële vleermuisverblijfplaatsen staan beschreven in paragraaf 4.2.

Vliegroutes

Het plangebied is gelegen in agrarisch gebied. Aan de west- en zuidzijde van het plangebied is laanbeplanting aanwezig welke mogelijk als vliegrouteondersteuning gebruikt kan worden. De laanbeplanting aan de westzijde, langs de Ugolaan, bestaat uit een dubbele bomenrij. Aan de straatzijde van deze bomenrijen is straatverlichting aanwezig. De laanbeplanting aan de oostzijde, aan de Snekerweg, bestaat uit een enkele bomenrij tussen het fietspad en de autoweg in. Hier is geen straatverlichting aanwezig. Daarnaast is, aan de noordzijde gelegen watergang, de Hartwerter Feart, mogelijk in gebruik als vliegrouteondersteuning voor hoofdzakelijk watergebonden vleermuizen als meervleermuis en watervleermuis.

Consequenties van de ingreep op potentieel essentiële vliegrouteondersteuning staan beschreven in paragraaf 4.2.

Foerageergebied

De omgeving van het plangebied is geschikt als foerageergebied voor diverse soorten vleermuizen. Aangezien er in de omgeving van het plangebied genoeg minstens even geschikt foerageergebied aanwezig is, wordt het plangebied niet als essentieel foerageergebied beschouwd.

3.3 Overige zoogdieren

Uit de bureaustudie blijkt dat er in een straal van 2,5 kilometer rond het plangebied één waarneming bekend is van een beschermde zoogdiersoort. Het gaat hier om de otter. Naast de bekende beschermde soorten kunnen in de omgeving van het plangebied andere nog niet aangetroffen beschermde soorten aanwezig zijn, zoals de waterspitsmuis.

Otter

De otter is een sterk watergebonden zoogdier. Otters leven in oeverzones die liggen in gebieden met voldoende dekking en rust (Zoogdierverseniging, z.d.). Er is één waarneming bekend van de otter op ongeveer 300 meter van het plangebied en dit betrof een waarneming van mestsporen. De watergangen rond het plangebied kunnen geschikt zijn voor de otter als essentieel leefgebied. De watergangen bieden voldoende dekking door het aanwezige riet. Vanwege de aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied voor de otter wordt het plangebied niet als essentieel leefgebied aangemerkt.

Waterspitsmuis

De waterspitsmuis kan in allerlei typen grotere en kleinere wateren leven, zolang het water schoon is. Daarnaast is het belangrijk dat er een goed ontwikkelde onderwatervegetatie aanwezig is en een ruige oevervegetatie met voldoende schuilmogelijkheden (Zoogdierverseniging, z.d.). De watergangen ten noorden van het plangebied bieden geschikt leefgebied voor de waterspitsmuis. De watergangen zijn verbonden met andere watergangen en hebben een ruige oevervegetatie met riet. De dichtstbijzijnde waarneming van waterspitsmuis is gedaan op 5 kilometer ten zuiden van het plangebied. Aanwezigheid van de waterspitsmuis kan niet worden uitgesloten binnen het plangebied.

Consequenties van de ingreep op essentieel leefgebied van de waterspitsmuis staan beschreven in paragraaf 4.2.

3.4 Vissen

Binnen 2,5 kilometer van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vissoorten. In de waterlichamen rondom het plangebied kunnen diverse algemene vissen voorkomen. Deze genieten echter alleen bescherming onder de zorgplicht. Wel zijn de watergangen rond het plangebied geschikt leefgebied voor de grote modderkruiper. Deze is niet bekend vanuit NDFF, maar het plangebied ligt wel midden in het verspreidingsgebied van de soort.

Grote Modderkruiper

De grote modderkruiper leeft in ondiepe wateren met een dikke modderlaag en uitbundige waterplantengroei. Door een gespecialiseerde huid- en darmademhaling (via ingeslikte lucht) kunnen grote modderkruipers overleven in situaties met lage zuurstofgehalten. De soort is in staat om in drooggevallen sloten ingegraven in de modderlaag enige tijd te overleven door gebruik te maken van huidademhaling. (RAVON, z.d.). De watergangen rond het plangebied bieden geschikt leefgebied voor de grote modderkruiper. De sloten ten oosten van het plangebied zijn ruig begroeid met riet en hebben een laag eendenkroos. Aanwezigheid van de grote modderkruiper kan niet worden uitgesloten.

Consequenties van de ingreep op essentieel leefgebied van de grote modderkruiper staan beschreven in paragraaf 4.2.

3.5 Overige fauna

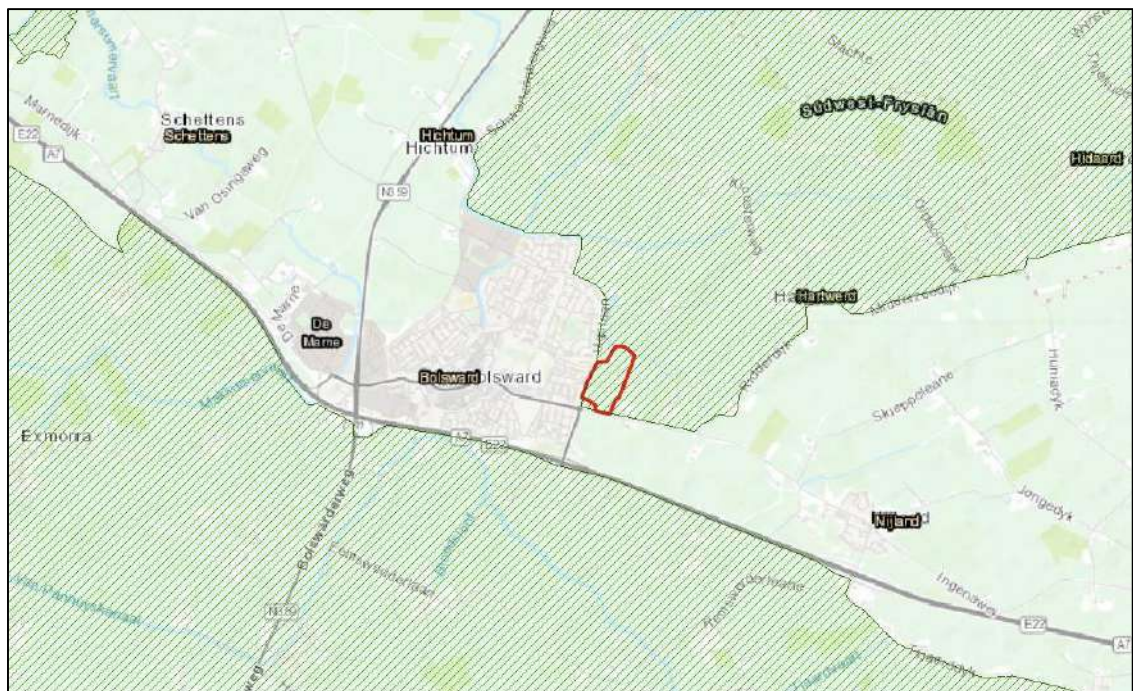
Overige beschermde diersoorten zoals dagvlinders, libellen, amfibieën, reptielen, kreeftachtigen en weekdieren zijn niet bekend in de omgeving van het plangebied en worden ook niet verwacht op basis van de aanwezige habitat en de bekende verspreidingsgegevens.

3.6 Vaatplanten

De in Nederland beschermde vaatplanten stellen specifieke eisen aan hun groeiplaats, of komen slechts beperkt voor in Nederland. De meeste soorten groeien op voedselarme bodems en zijn niet te verwachten op stikstofrijke of bemeste bodems zoals landbouwgronden en de meeste wegbermen. Andere beschermde soorten groeien slechts in een specifieke biogeografische regio in Nederland, zoals in het rivierengebied of in het heuvelland van Zuid Limburg. Gezien de aanwezige habitats binnen het plangebied in combinatie met de bekende huidige verspreiding van beschermde plantensoorten, kan uitgesloten worden dat deze soorten aanwezig zijn binnen het plangebied.

3.7 Weidevogelkansgebied

Het plangebied ligt geheel binnen weidevogelkansgebied (afbeelding 3.1). Een criterium voor weidevogelkansgebieden is de ligging ten opzichte van storingsbronnen: openheid van het landschap en rust horen tot de belangrijkste kwaliteitskenmerken van goede weidevogelgebieden. Wil het beheerde land zijn functie van rustgebied voor nestelen en opgroeien van de kuikens optimaal vervullen, dan dient het buiten de verstoringafstanden van verschillende storingsbronnen te liggen die de openheid en rust in het landschap verstoren. Binnen de verstoringafstand komen broedende weidevogels duidelijk minder voor dan zonder de storingsbron. Aangezien het plangebied in weidevogelkansgebied ligt, is verstoring van weidevogels niet uit te sluiten.

Afbeelding 3.1. Ligging weidevogelkansgebieden in het plangebied (rood omlijnd is het plangebied, groen gearceerd is weidevogelkansgebied) (Bron: Provincie Fryslân).

4 Effecten en gevolgen

4.1 Overzicht beschermde soorten

In dit hoofdstuk wordt de geplande ingreep getoetst aan de aanwezige of verwachte beschermde soorten (zie hoofdstuk 3) binnen het plangebied, en de te verwachten risico's voor deze soorten, bij uitvoer van de geplande werkzaamheden. In de Wet natuurbescherming zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, hollen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die de vaste verblijfplaatsen in stand houdt.

Voor soorten die niet genoemd worden vanuit de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of Wnb artikel 3.10 geldt de algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Zelfs bij negatieve effecten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Ditzelfde geldt voor soorten van Wnb artikel 3.10, waarvoor een Provinciale vrijstelling is uitgegeven. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht, maar ze worden hieronder, ondanks eventueel voorkomen en eventueel te verwachten negatieve effecten, niet meegenomen.

Tabel 4.1. Soort(groep)en van de Wet natuurbescherming waarvoor het effect van de maatregel bepaald moet worden.

Soortgroep	Soort(en)	Bescherming	Aanwezig
Jaarrond beschermde nesten	Huismus, gierzwaluw en oeverzwaluw	3.1	Potentieel
Algemene broedvogels	Diverse soorten	3.1	Potentieel
Vleermuizen	Gebouwbewonende soorten	3.5	Potentieel
Overige zoogdieren	Waterspitsmuis	3.10	Potentieel
Vissen	Grote modderkruiper	3.10	Potentieel

4.2 Effecten op de in het plangebied (mogelijk) aanwezige flora en fauna

Jaarrond beschermde nesten

In de gebouwen rond het plangebied broeden mogelijk huismussen en gierzwaluwen. Gezien de afstand en tijdelijke aard van de werkzaamheden, wordt een verstoringseffect van de werkzaamheden op potentieel aanwezige huismus- en/of gierzwaluwnesten echter uitgesloten. Deze soorten zijn in hoge mate aangepast aan menselijke omstandigheden en bijbehorende verstoring. Er zijn geen vervolgstappen aan de orde ten aanzien van jaarrond beschermde nesten van de huismus en gierzwaluw. Aan de noordzijde van het plangebied is een oeverzwaluwwand aanwezig. Oeverzwaluwen broeden van oorsprong in steile afgeslagen delen van zandige oeverzones. Aangezien in Nederland deze structuren niet veel meer voorkomen is de oeverzwaluw uitgeweken naar steile wanden van onder andere bouwdepots en naar kunstmatig aangelegde zwaluwwanden. De, in Nederland broedende, oeverzwaluwen zijn weinig verstoringsgevoelig. Deze soort is gewend aan het broeden op o.a. bouwterreinen. De aanwezigheid van een woonwijk nabij de zwaluuwwand zal de geschiktheid van de wand niet aantasten.

Algemene broedvogels

In het plangebied en binnen de verstoringszone hiervan kunnen meerdere algemene broedvogels tot broeden komen. Wanneer werkzaamheden in de buurt van in gebruik zijnde nesten worden uitgevoerd, heeft dit mogelijk een verstoringseffect op de broedende vogels. Dit is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder dat de in paragraaf 5.1 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

Vleermuizen; mitigatie

De woonhuizen en boerderijen naast het plangebied kunnen verblijfsplaatsen bieden aan vleermuizen. Indien 's avonds of 's nachts wordt gewerkt gedurende de actieve periode voor vleermuizen (circa 15 april t/m 15 oktober), kan er lichtverstoring door het gebruik van bouwverlichting optreden. Hierdoor kunnen mogelijk aanwezige vleermuizen gedesoriënteerd raken. Ten gevolge daarvan kan het functioneren verminderen van de mogelijk aanwezige verblijfplaatsen. Dit is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder dat de in paragraaf 5.2 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

Vleermuizen; nader onderzoek

De bomenrijen aan de west- en zuidzijde van het plangebied worden door het plaatsen van een woonwijk mogelijk meer verlicht. De bomenrij aan de westzijde van het plangebied wordt van binnenuit verlicht door straatverlichting. Ook de westzijde van deze bomenrij is (deels) verlicht door de aangrenzende wijk. De laatste donkere zijde, de oostzijde, zal deels verlicht worden door de aanbouw van de nieuwe wijk. De functie van vliegrouteondersteuning wordt hierdoor mogelijk verminderd. De bomenlaan aan de zuidzijde van het plangebied is niet verlicht. Deze bomenlaan is de enige mogelijke ontsluiting voor vleermuizen die mogelijk in de bebouwing van Snekerweg 1 en 2 huizen. Door het aanleggen van een woonwijk op deze locatie zal er lichtvervuiling optreden op deze bomenrijen, waardoor het mogelijk minder geschikt wordt als vliegrouteondersteuning. De Hartwerter Feart is mogelijk in gebruik als vliegrouteondersteuning door watergebonden vleermuizen als watervleermuis. Deze voornamelijk boombewonende soort foerageert boven open watertjes. Ten noorden van het plangebied zijn een paar geschikte open poelen aanwezig. Daarnaast is de watergang zelf ook geschikt als foerageergebied. Voor meervleermuis is deze vaart minder geschikt. De vaart heeft geen directe verbinding met groter open water, het voorkeursfoerageergebied voor meervleermuis. De essentie van het water als vliegrouteondersteuning voor meervleermuis komt hierdoor te vervallen. Na het aanleggen van een wijk vindt er potentieel lichtuitstraling plaats op de watergang, waardoor deze minder geschikt wordt. Ook het aanleggen van de wijk zal zorgen voor lichtvervuiling op deze aanwezige potentieel essentiële vliegrouteondersteuning.

Het verminderd geschikt maken van een vliegroute is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder dat de in paragraaf 5.3 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

Overige zoogdieren

In de watergangen ten noorden van het plangebied bevindt zich mogelijk essentieel leefgebied van de waterspitsmuis. De watergangen worden echter niet aangetast, maar wanneer de werkzaamheden plaats vinden, heeft dit mogelijk een versturende werking op de waterspitsmuis. Dit is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder dat de in paragraaf 5.4 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

Vissen

In de sloten rond het plangebied bevindt zich mogelijk essentieel leefgebied van de grote modderkruiper. Wanneer deze sloten gedempt worden, wordt potentieel geschikt habitat vernietigd. Dit is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder dat de in paragraaf 5.5 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

4.3 Weidevogelkansgebied

Het plangebied ligt geheel binnen weidevogelkansgebied. Storingsfactoren zoals geluid en trillingen kunnen op voorhand niet worden uitgesloten. Daarnaast zullen nieuwe woningen de openheid van het gebied verminderen. De verstoringsafstand bij vestiging van weidevogels voor bebouwing buiten de bebouwde kom en opgaande begroeiing zoals een bomenrij of houtsingel moet gemiddeld 200 meter zijn (weidevogelnota 2014-2020, z.d.). Aangezien de te realiseren bebouwing binnen weidevogelgebied komt te liggen dienen de in paragraaf 5.6 genoemde maatregelen gevolgd te worden.

5 Mitigerende maatregelen

In dit hoofdstuk worden de vervolgmaatregelen beschreven voor de soorten waarvan in hoofdstuk 4 is bepaald dat deze mogelijk een effect bemerken van de geplande ingreep. Deze vervolgmaatregel kan bestaan uit het uitvoeren van nader onderzoek om de aanwezigheid te bevestigen of uit te sluiten. Maar de vervolgmaatregel kan ook aangeven dat er een aanvraag voor een ontheffing op de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming benodigd is. Er kan ook een lijst met mitigerende maatregelen staan aangegeven, waarbij de ingreep uitgevoerd kan worden zonder een ontheffing. Indien de ingreep zonder enig nader onderzoek, mitigatie of ontheffingsaanvraag uitgevoerd kan worden, wordt dat in dit hoofdstuk vermeld.

Tabel 5.1. Soort(groep)en van de Wet natuurbescherming waarvoor een vervolgactie benodigd is.

Soortgroep	Soort(en)	Bescherming	Aanwezig	Vervolgactie
Algemene broedvogels	Diverse soorten	3.1	Potentieel	Mitigatie
Vleermuizen	Diverse soorten	3.5	Potentieel	Mitigatie en nader onderzoek
Overige zoogdieren	Waterspitsmuis	3.10	Potentieel	Mitigatie
Vissen	Grote modderkruiper	3.10	Potentieel	Nader onderzoek (als sloten gedempt worden)

5.1 Algemene broedvogels; mitigatie

Alle inheemse broedvogels zijn tijdens het broeden wettelijk beschermd volgens de Vogelrichtlijn. Als er ten tijde van de beoogde start van de werkzaamheden vogels in, of binnen de verstoringszone van het plangebied broeden, kunnen de werkzaamheden ter plaatse geen doorgang vinden totdat de jongen zijn uitgevlogen. Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren en verjagen van broedende vogels. Het verdient daarom de aanbeveling om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Een wettelijk vastgestelde periode voor het broedseizoen bestaat niet, bepalend is of broedgevallen aanwezig zijn. Indicatieve datumgrenzen zijn 15 maart tot 15 juli, maar er bestaan, afhankelijk van het weer en de vogelsoort, vele uitzonderingen op deze regel.

De omgeving van het projectgebied is geschikt voor diverse algemene broedvogelsoorten. In de struiken kunnen diverse zangvogels tot broeden komen. Daarnaast is het mogelijk dat, op het weiland zelf, weidevogels tot broeden komen. Het verdient daarom de aanbeveling om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Een wettelijk vastgestelde periode voor het broedseizoen bestaat niet, bepalend is of broedgevallen aanwezig zijn. Indicatieve datumgrenzen zijn 15 maart tot 15 juli, maar er bestaan, afhankelijk van het weer en de vogelsoort, vele uitzonderingen op deze regel.

Indien de werkzaamheden toch starten aan het begin van het broedseizoen, dan dienen broedgevallen binnen het plan- en verstoringsgebied van de werkzaamheden voorkomen te worden. Het ongeschikt maken kan preventief gedaan worden door ruim voor het vogelbroedseizoen het gebied te ontdoen van geschikte nestgelegenheden.

Hete ongeschikt maken kan op verschillende manieren.

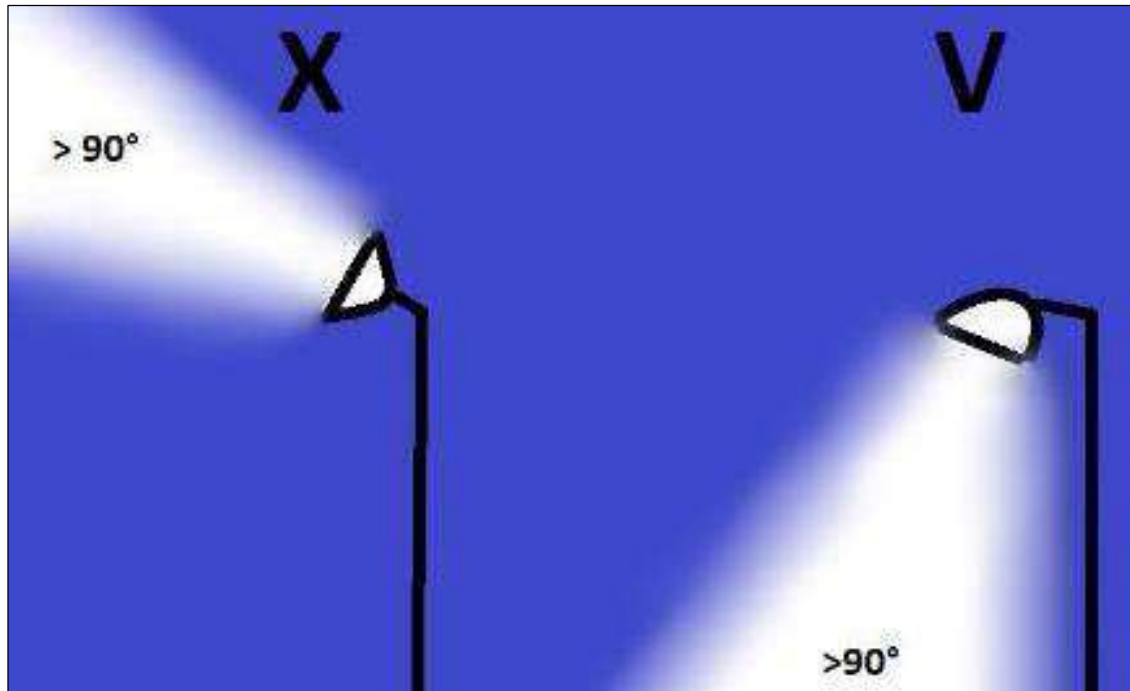
- Door het van tevoren verwijderen van struiken binnen het plangebied is er geen nestgelegenheid meer voor diverse soorten zangvogels;
- Door het kort maaien en kort houden van de oevervegetatie en het gras, is er geen nestgelegenheid voor watervogels zoals meerkoet, en wilde eend.
- Door het plaatsen van (fluit)linten in gras rondom het plangebied kunnen weidevogels en grondbroeders buiten het plangebied gehouden worden.

Het functioneren van de preventieve maatregelen dient gecontroleerd te worden vanaf de plaatsing totdat de werkzaamheden zijn afgerond. Tevens mogen de genoemde maatregelen niet in strijd zijn met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming voor wat betreft andere beschermde soorten en/of gebieden.

Indien de werkzaamheden starten te midden van het broedseizoen, dient het plan- en verstoringsgebied eerst door een ter zake kundige ecooloog gecontroleerd te worden op aanwezigheid van broedvogels. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plan- of verstoringsgebied, worden door de ter zake kundige ecooloog specifieke maatregelen voorgesteld en/of wordt (een deel van) het projectgebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot alle nesten, vanuit eigen beweging van de vogels, niet meer in gebruik zijn.

5.2 Vleermuizen; mitigatie

De woningen naast het plangebied kunnen mogelijk verblijfplaatsen voor vleermuizen bieden. Indien 's avonds of 's nachts wordt gewerkt gedurende de actieve periode van vleermuizen (circa 15 april t/m 15 oktober), kan er lichtverstoring door het gebruik van bouwverlichting optreden. Hierdoor kunnen mogelijk aanwezige vleermuizen gedesoriënteerd raken. Ten gevolge daarvan kan het functioneren verminderen van de mogelijk aanwezige verblijfplaatsen in de woningen rondom het plangebied. Een dergelijk effect is in strijd met de Wet Natuurbescherming. Om effecten van lichtuitstraling te voorkomen wordt geadviseerd om eventueel te gebruiken verlichting weg te draaien van de omliggende bebouwing. Dit is zeker noodzakelijk in de schemer en nacht (van 1 uur voor zonsondergang tot 1 uur na zonopkomst) gedurende de actieve periode van vleermuizen (circa 15 april t/m 15 oktober). Dit houdt in dat de verlichting naar beneden gericht dient te zijn op de werkzaamheden zodat er geen licht naar de omgeving kan uitstralen. In onderstaande figuur (figuur 5.1) is een dergelijke werkwijze schematisch weergegeven. De V in de tekening geeft weer hoe de lichtuitstraling naar de omgeving zoveel mogelijk kan worden beperkt kan worden. In de situatie met een X is er sprake van significante lichtuitstraling naar de omgeving waardoor een mogelijk effect op verblijven van vleermuizen niet is uit te sluiten. Bij voorkeur wordt er bij het plaatsen van een licht gekozen voor amberkleurige verlichting.

Figuur 5.1. Voorbeeld van toepassing bouwverlichting bij. X= verlichting veroorzaakt uitstraling naar omgeving, V= verlichting veroorzaakt geen uitstraling richting de omgeving.

5.3 Vleermuizen; nader onderzoek

Het plangebied vormt mogelijk essentiële vliegrouteondersteuning voor één of meerdere vleermuissoorten, te weten de bomenlanen aan de west- en zuidzijde van het plangebied en de Hartwerter Feart aan de noordzijde van het plangebied. Het verwijderen, onderbreken of ongeschikt maken van deze vliegrouteondersteuning (door verlichting) is een overtreding van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming. Er dient doormiddel van nader onderzoek te worden uitgezocht of vleermuizen daadwerkelijk gebruik maken van de potentiële vliegrouteondersteuning en in welke mate dit gebeurt. Daarop kan beoordeeld worden of de effecten van de geplande werkzaamheden een ontheffing noodzakelijk maken op deze verbodsartikelen.

Het nader onderzoek naar vliegroutes bestaat uit twee avondrondes tussen 15 april en 1 oktober, waarvan ten minste één ronde tussen 15 mei en 15 juli uitgevoerd moet worden. Tussen de twee rondes dient minimaal acht weken te zitten. De bezoeken mogen alleen uitgevoerd worden als de weersomstandigheden binnen de grenzen van het vleermuisprotocol vallen.

5.4 Waterspitsmuis; mitigatie

Om versterking van de waterspitsmuis te voorkomen dient er gewerkt te worden buiten de kwetsbare periode van de waterspitsmuis. De kwetsbare periode van de waterspitsmuis loopt van april tot en met augustus en er wordt dus aangeraden om van september tot en met maart te werken.

Wanneer er toch binnen de kwetsbare periode van waterspitsmuis gewerkt gaat worden, dient nader onderzoek uitgevoerd te worden om aanwezigheid van waterspitsmuis uit te sluiten. Dit nader onderzoek kan uitgevoerd worden met behulp van zogenaamde life-traps, waarmee muizen levend gevangen en vervolgens op soort gedetermineerd kunnen worden. Indien dit onderzoek uitgevoerd wordt vóór november, dan zijn 3 onderzoeksnachten (6 controles) benodigd, later in het jaar dienen 4 onderzoeksnachten (8 controles) gedaan te worden om de aanwezigheid van waterspitsmuis te bevestigen dan wel uit te sluiten. Als uit het nader onderzoek blijkt dat de waterspitsmuis afwezig is, dan zijn er geen belemmeringen meer vanuit de Wet natuurbescherming voor wat betreft de bescherming van deze soort. Indien de waterspitsmuis echter wel aangetroffen wordt, dan dient er een ontheffing op de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden bij de Provincie voor verstoren van leefgebied van de waterspitsmuis.

5.5 Grote modderkruiper; nader onderzoek

De aanwezige sloten bieden mogelijk geschikt leefgebied en voortplantingshabitat van de grote modderkruiper. Wanneer er werkzaamheden aan watergangen uitgevoerd worden, dan kan dit het leefgebied aantasten van de grote modderkruiper wat in strijd is met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming. Om te bepalen of grote modderkruiper aanwezig is in de watergang(en) zal nader onderzoek uitgevoerd moeten worden.

Nader onderzoek kan uitgevoerd worden middels verschillende methodes. De meest gangbare methode is door middel van environmental DNA (eDNA). Deze methode dient gebruikt te worden in de periode maart – juli of september tot november. eDNA is een nieuwe methode om de aanwezigheid van soorten in een water aan te tonen. De methode is gebaseerd op het feit dat alle in het water levende dieren via feces, huidcellen en urine DNA in het water achter laten. Door het unieke oplossende vermogen van water verspreidt dit DNA zich over een groot oppervlak. De methode eDNA richt zich op dit in het water aanwezige DNA. Door watermonsters te nemen en het DNA hieruit te extraheren via een speciale methode is het mogelijk de aanwezigheid van een soort in het water aan te tonen zonder dat de soort zelf gevangen hoeft te worden." (RAVON, z.d.). Indien uit het nadere onderzoek blijkt dat de grote modderkruiper afwezig is, dan zijn er geen belemmeringen meer vanuit de Wet natuurbescherming voor wat betreft deze soort. Als de grote modderkruiper wel aanwezig is, dan moet een ontheffing aangevraagd worden op de Wet natuurbescherming, waarbij de nodige mitigerende en compenserende maatregelen genomen moeten worden.

5.6 Weidevogelkansgebied

Ruimtelijke ontwikkelingen die de rust en openheid voor weidevogels in weidevogelkansgebieden en parels aantasten, zijn in principe niet toegestaan. Gemeenten kunnen na een afweging van belangen wel een 'noodzakelijke ruimtelijke ingreep van openbaar belang' toestaan. In dat geval moet verlies aan geschikt weidevogelareaal > 0,5 ha worden gecompenseerd. Dit kan door een normbedrag in het provinciale weidevogelfonds te storten. Dit fonds wordt ingezet in de weidevogelkansgebieden en de parels (Weidevogelnota 2014-2020, z.d.). Het gehele plangebied ligt binnen weidevogelkansgebied. Voor de uitvoering van de werkzaamheden is overleg met de Provincie Fryslân nodig om zo min mogelijk versterking van weidevogels te creëren en potentieel compenserende maatregelen te treffen.

6 Conclusie

In opdracht van de gemeente Súdwest-Fryslân heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. een QuickScan uitgevoerd op een agrarisch perceel in Bolsward, gemeente Súdwest-Fryslân, provincie Friesland. De QuickScan is uitgevoerd om eventuele strijdigheden van de beoogde werkzaamheden en de toekomstige situatie met de Wet natuurbescherming (Wnb) op te sporen.

Uit de QuickScan is gebleken dat er mogelijk jaarrond beschermde nesten van huismus en gierzwaluw, algemene broedvogels, verblijfplaatsen en vliegrouteondersteuning van vleermuizen, waterspitsmuis en grote modderkruiper binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden aanwezig zijn. Huismus en gierzwaluw zijn aangepast aan urbane omstandigheden en verstoring is daardoor uitgesloten. Om overtredingen op de Wet natuurbescherming te voorkomen, dienen voor algemene broedvogels enkele mitigerende maatregelen genomen te worden. Het heeft de voorkeur om buiten het vogelbroedseizoen te werken. Indien toch gestart wordt met de werkzaamheden aan het begin van het vogelbroedseizoen, dan dient het plangebied ruim voor aanvang van het broedseizoen preventief ongeschikt gemaakt te worden. Indien gestart wordt te midden van het vogelbroedseizoen, dient er eerst een controle plaats te vinden door een ter zake kundige ecooloog. Voor vleermuizen die mogelijk een verblijfsplaats hebben in de gebouwen op het plangebied, dient verstoring door bouwverlichting voorkomen te worden. Daarnaast is er nader onderzoek noodzakelijk om de mogelijk functie van de bomenrijen en de Hartwerter Feart als essentiële vliegrouteondersteuning te achterhalen. Voor waterspitsmuis is het aangeraden om buiten de kwetsbare periode te werken. Voor grote modderkruiper is nader onderzoek nodig, wanneer de sloten rond het plangebied gedempt worden. Vanwege de ligging in weidevogelkansgebied dient contact te worden opgenomen met de Provincie Fryslân.

Geraadpleegde bronnen

- Nationale Database Flora- en Fauna (NDFD), geraadpleegd op 16 september 2021.
- BIJ12, 2017. Kennisdocumenten.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000.
- Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging, 2021. Vleermuisprotocol 2021.
- Weidevogelnota 2014-2020, z.d., geraadpleegd van <https://provinciale-begroting.frl/2019/wp-content/uploads/sites/5/2018/09/3-Weidevogelnota-2014-2020.pdf>
- RAVON (z.d.). Informatiepagina soorten. Geraadpleegd van <https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie>
- Zoogdiervereniging (z.d.). Informatiepagina soorten. Geraadpleegd van <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten>

Bolsward Oost, Waterspitsmuis

Nader Onderzoek muizen

JM ecologie b.v., 2021

Nader Onderzoek muizen Bolsward Oost, Waterspitsmuis

Muizenonderzoek in het kader van de soortenbescherming uit de Wet
natuurbescherming (Wnb)

Rapportnummer

R21.246

Status

0.2 (concept)

Datum

13-12-2021

Opdrachtgever

Gemeente Súdwest-Fryslân

Postbus 10.000

8600 HA Sneek

Auteur

Stef Kooijman

Controle

Thijs de Haan & Corine Bos

Voorpagina

De onderzochte watergang

Te citeren als

Kooijman, S., 2021. Nader Onderzoek muizen Bolsward Oost; muizenonderzoek in het kader van de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming (Wnb). Rapport R21.246 JM ecologie b.v., Gorredijk.

JM ecologie b.v.

Leitswei 12

8401 CL Gorredijk

Inhoud

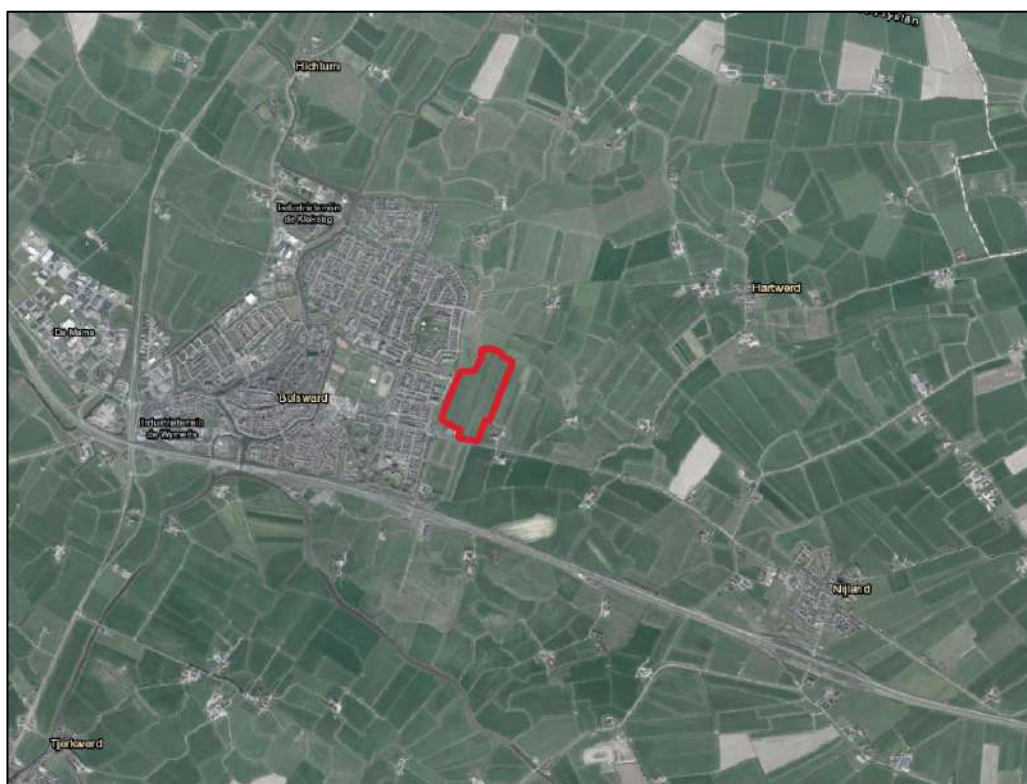
1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Ligging	2
2	Uitvoering	3
2.1	Standaardmethode	3
2.2	Aanpassingen ten opzichte van de standaardmethode	3
2.3	Raailocaties	4
3	Resultaten	5
3.1	Bezoeken	6
3.2	Soorten	7
4	Conclusie	7
	Geraadpleegde bronnen	8

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van gemeente Súdwest-Fryslân, verder “opdrachtgever” genoemd, heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. een QuickScan uitgevoerd te Bolsward oost in Bolsward, gemeente Súdwest-Fryslân, provincie Friesland (Zie afbeelding 1.1). Om de werkzaamheden mogelijk te maken is het noodzakelijk om onderzoek naar de effecten op beschermde natuurwaardes uit te voeren. Tijdens de voorliggende QuickScan is geconcludeerd dat het plangebied mogelijk geschikt habitat bevat voor de waterspitsmuis. Hierop volgend is nader onderzoek uitgevoerd naar de aan- of afwezigheid van waterspitsmuis op de desbetreffende locatie.

1.2 Ligging

Afbeelding 1.1. Globale ligging van het plangebied (rood) in het oosten van Bolsward. (Bron: ESRI)

2 Uitvoering

2.1 Standaardmethode

Het onderzoek is globaal uitgevoerd conform de algemeen geaccepteerde standaard, zoals deze gebruikt wordt binnen het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging.

Bij deze methode wordt gebruik gemaakt van Longworth of Heslinga lifetraps. Dit zijn vallen waarin de muizen levend worden gevangen. Na behandeling worden de muizen direct weer losgelaten op de plek waar ze zijn gevangen.

Er wordt gewerkt met raaien van standaard 20 vallen. De vallen worden in paren geplaatst in het plangebied (Zie afbeelding 2.1). Tussen twee afzonderlijke vallen zit maximaal vijf meter, tussen twee vallenparen 10 tot 20 meter. De vallen worden, twee dagen voordat het daadwerkelijke vangen plaatsvindt, in het veld gezet met voer (gemengd graan, wortel en appel en meelwormen) en hooi, zonder dat de vallen dicht kunnen vallen (het zogenaamde pre-baiten). Hiermee wordt de vangkans vergroot.

Na het pre-baiten worden de vallen in de ochtend van de derde dag op scherp gezet. Vervolgens worden alle vallen achtmaal gecontroleerd: 's ochtends rond 8:00 en 's avonds rond 20:00. Bij elke monitoringsronde worden de vallen op exact dezelfde plek teruggelegd.

Afbeelding 2.1. Plaatsing van de vallen in een valpaar.

2.2 Aanpassingen ten opzichte van de standaardmethode

Omdat het onderzoeken van muizen maatwerk vereist, wordt de onderzoeksmethode afgestemd op het plangebied en de doelsoort(en). In dit geval zijn de volgende aanpassingen gemaakt ten opzichte van de standaardmethode:

Bij het pre-baiten is er geen gebruik gemaakt van appel, wortel en graan, om geen veld- en ware muizen aan te trekken tijdens de pre-bait periode. Bij het scherpstellen is er appel, wortel en graan toegevoegd om te zorgen dat er voer voor veld- en ware muizen aanwezig is als deze toch in de val belanden.

2.3 Raailocaties

De muizenvallen zijn uitgezet in drie raaien van elk tien valparen. Bij elkaar zijn dit 60 vallen in totaal. De valparen staan ongeveer tien meter uit elkaar, op geschikte locaties in de oeverzone.

Voor de eerste raai is de oeverzone in het noordoosten van het plangebied gekozen, de tweede raai in het noordwesten en de derde raai in het westen gekozen (Zie afbeelding 2.1).

Afbeelding 2.1. Ligging van de raaien in het plangebied (Donkerblauw markeert het plangebied, lichtblauw = raai 1, geel = Raai 2 en groen = raai 3).

3 Resultaten

3.1 Bezoeken

Tabel 3.1 geeft een overzicht weer van de weersomstandigheden tijdens de uitgevoerde bezoeken. Hierin wordt aangegeven welke tijden en weersomstandigheden golden tijdens de bezoeken.

Tabel 3.1. Afgelegde bezoeken met heersende weersomstandigheden (P = Plaatsen; S = Scherp zetten; C = Controle).

Ronde	Datum	Begintijd	Eindtijd	Temperatuur (°C)	Windkracht (Bft)	Neerslag	Bewolking
P	19-11-2021	08:00	10:30	11	2	Geen	Licht bewolkt
S	22-11-2021	08:00	09:00	4	1	Geen	Helder
C1	22-11-2021	20:00	21:45	7	1	Geen	Licht bewolkt
C2	23-11-2021	08:00	08:45	8	2	Geen	Bewolkt
C3	23-11-2021	20:00	21:00	8	1	Geen	Licht bewolkt
C4	24-11-2021	08:00	09:15	6	1	Geen	Bewolkt
C5	24-11-2021	20:00	20:45	7	2	Geen	Bewolkt
C6	25-11-2021	08:00	09:15	7	2	Lichte regen	Bewolkt
C7	25-11-2021	20:00	21:30	7	2	Lichte regen	Bewolkt
C8	26-11-2021	08:00	09:15	5	2	Geen	Bewolkt

3.2 Soorten

Tijdens het onderzoek zijn verscheidene muizensoorten aangetroffen. Dit betreft de bosmuis, bosspitsmuis, huisspitsmuis en waterspitsmuis (Zie afbeelding 3.1-3.4). De aantallen per soort per controle staan aangegeven in tabel 3.2. Er is in totaal 1 waterspitsmuis gevangen tijdens het onderzoek.

Afbeelding 3.1. Bosmuis

Afbeelding 3.2. Bosspitsmuis

Afbeelding 3.3. Huisspitsmuis

Afbeelding 3.4. Waterspitsmuis

Tabel 3.2. Onderzoeksresultaten qua muizensoorten en aantallen.

Soort	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	Totaal
Bosmuis	3	1	1	1	2	2	0	3	13
Bosspitsmuis	3	2	2	1	0	1	3	3	15
Huisspitsmuis	0	1	0	1	0	2	4	3	11
Waterspitsmuis	0	0	0	1	0	0	0	0	1

4 Conclusie

In opdracht van gemeente Súdwest-Fryslân, verder “opdrachtgever” genoemd, heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. een QuickScan uitgevoerd te Bolsward oost in Bolsward, gemeente Súdwest-Fryslân, provincie Friesland. Om de werkzaamheden mogelijk te maken is het noodzakelijk om onderzoek naar de effecten op beschermde natuurwaarden uit te voeren. Tijdens de voorliggende QuickScan is geconcludeerd dat het plangebied mogelijk geschikt habitat bevat voor de waterspitsmuis. Hierop volgend is nader onderzoek uitgevoerd naar de aan- of afwezigheid van waterspitsmuis op de desbetreffende locatie.

Er is waterspitsmuis aangetroffen. Aangezien de waterspitsmuis aanwezig is in het plangebied, dient er bij het bevoegd gezag (Provinsje Fryslân) een ontheffing op de verbodsartikelen van de Wet Natuurbescherming aangevraagd te worden ten behoeve van de waterspitsmuis.

Geraadpleegde bronnen

- BIJ12, 2017. Kennisdocumenten Soorten – Natuurbescherming.
- Bos, C. & Oevering, W., 2021. QuickScan Bolsward Oost; Ecologische beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming. Rapport R21.197 JM ecologie b.v., Gorredijk.

Bolsward Oost, Grote modderkruiper

Nader Onderzoek

JM ecologie b.v., 2021

Nader Onderzoek Bolsward Oost, Grote Modderkruiper

Nader Onderzoek in het kader van de soortenbescherming uit de Wet
natuurbescherming (Wnb)

Rapportnummer

R21.236

Status

0.4 (concept)

Datum

13-12-2021

Opdrachtgever

Gemeente Súdwest-Fryslân

Postbus 10.000

8600 HA Sneek

Auteur

Thijs de Haan

Controle

Corine Bos

Voorpagina

Gebruikte onderzoeksapparatuur en plangebied

Te citeren als

De Haan, T.M., 2021. Nader Onderzoek Bolsward oost; Nader Onderzoek in het kader van de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming (Wnb). Rapport R21.236 JM ecologie b.v., Gorredijk.

JM ecologie b.v.

Leitswei 12

8401 CL Gorredijk

Inhoud

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Globale ligging	2
2	Uitvoering	3
2.1	Uitvoering grote modderkruiper onderzoek	3
3	Resultaten	6
4	Conclusie	7
	Geraadpleegde bronnen	8

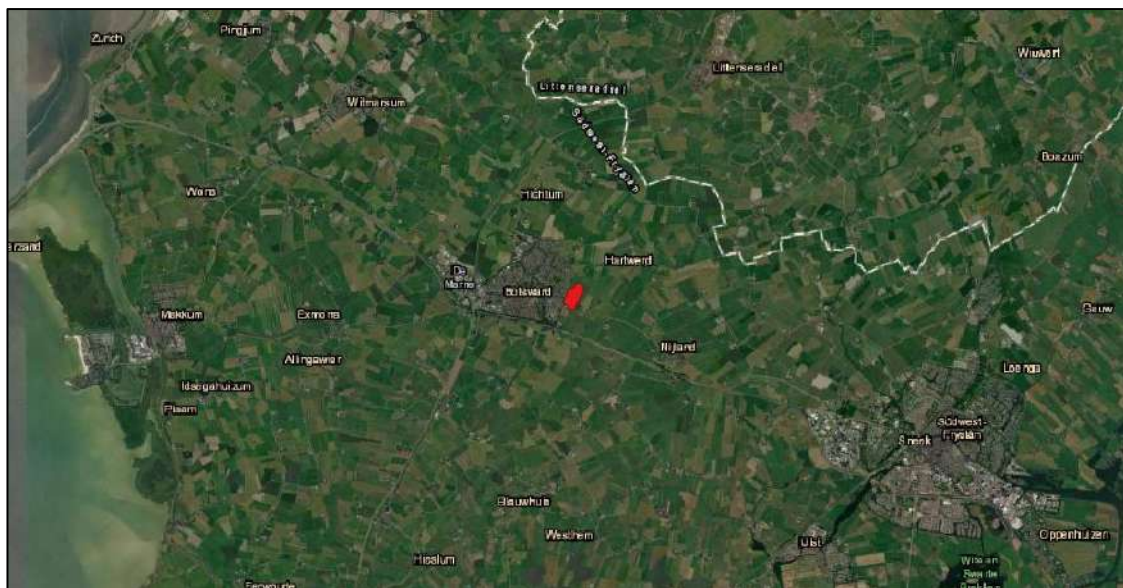
1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van de gemeente Súdwest-Fryslân heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. een QuickScan uitgevoerd in Bolsward, gemeente Súdwest-Fryslân, provincie Friesland. De opdrachtgever is voornemens een nieuwe woonwijk te realiseren op een agrarisch perceel. Dit zal gebeuren in twee fases van elk 100 woningen. Tijdens de voorliggende QuickScan is geconcludeerd dat het plangebied mogelijk habitat bevat voor de grote modderkruiper. Hierop volgend is nader onderzoek uitgevoerd naar de aan- of afwezigheid van grote modderkruiper op de desbetreffende locatie.

1.2 Globale ligging

Het plangebied is gelegen in het oosten van de stad Bolsward. Bolsward ligt in het oosten van Friesland, ten noordwesten van Sneek en ten zuidwesten van Leeuwarden. Bolsward ligt aan de snelweg A7, die van Joure naar de Afsluitdijk loopt. De omgeving bestaat uit agrarische percelen, woonhuizen, watergangen en een aantal bomen. De globale ligging van het plangebied is weergegeven in afbeelding 1.1.

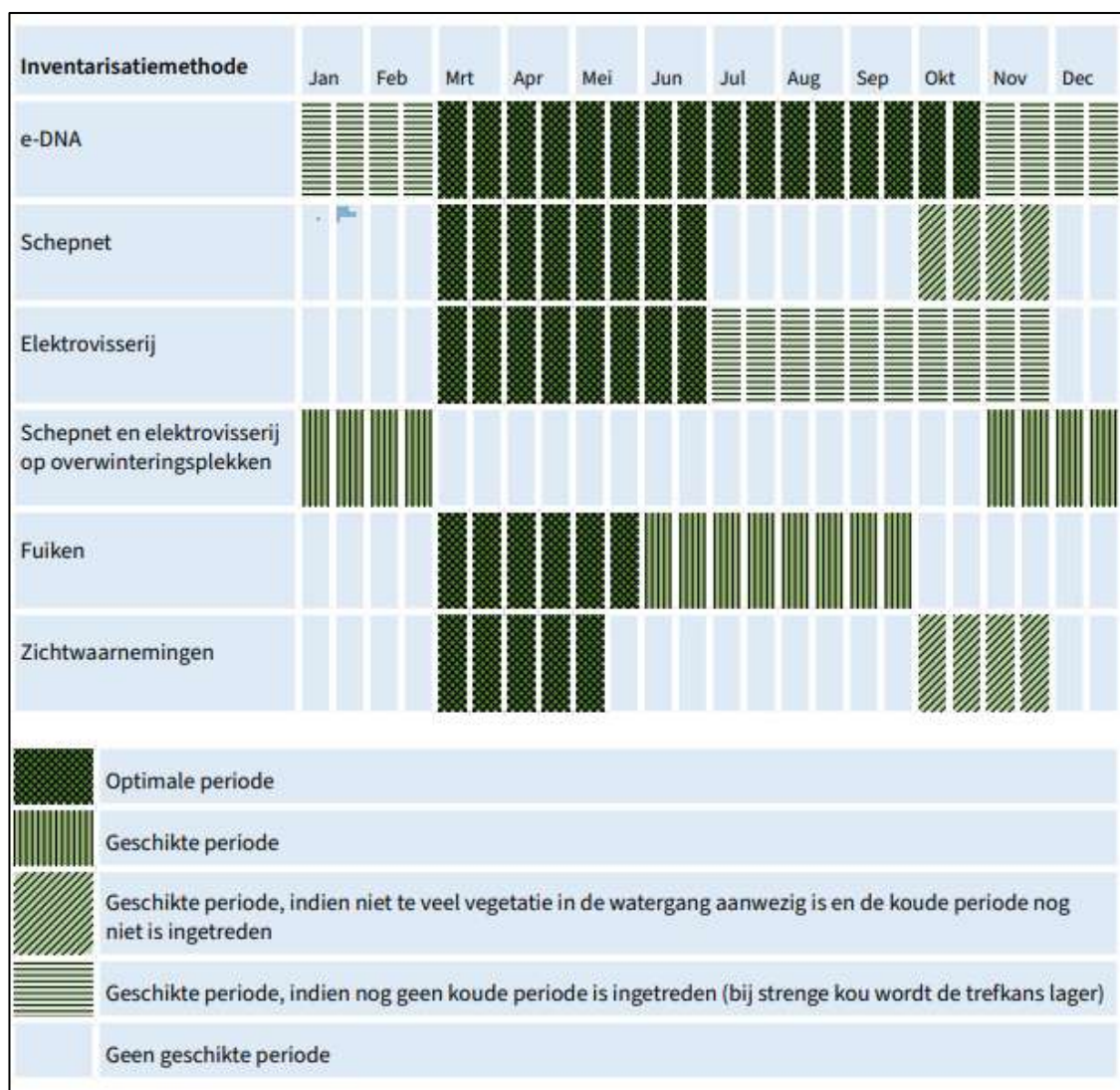
Afbeelding 1.1. Globale ligging van het plangebied (rode stip) (Bron achtergrond: Esri).

2 Uitvoering

2.1 Uitvoering grote modderkruiper onderzoek

Het onderzoek is globaal uitgevoerd conform de algemeen geaccepteerde standaard, zoals deze gebruikt wordt binnen het Netwerk Groene Bureaus en stichting RAVON.

Afhankelijk van de tijd van het jaar wordt er gekozen voor een bepaalde onderzoeksmethode. In afbeelding 2.1 zijn de verschillende onderzoeksmogelijkheden uitgezet tegenover de tijd.

Afbeelding 2.1. Op hoofdlijnen weergegeven de geschiktheid van periodes voor verschillende wijzen van inventariseren. (bron: bij12)

In dit geval is er gekozen om gebruik te maken van e-DNA. Dit heeft als voordeel dat deze methode ervoor zorgt dat de watergang zo min mogelijk verstoord wordt. Deze methode heeft ook als voordeel dat de soort goed aangetoond kan worden als er veel plantengroei in het water aanwezig is.

De methode bestaat uit het bemonsteren van de geschikte watergang. Er worden bij vier verschillende kansrijke locaties in de watergang elk zeven buisjes water verzameld. Dit water wordt door een filter gehaald door middel van een vacuümpomp, waarna het residu verzameld wordt en opgestuurd wordt

naar een laboratorium. Tijdens dit onderzoek zijn samples van verschillende locaties in de watergangen gemixt. De sample locaties zijn per watergang aangegeven in afbeelding 3.2.

Afbeelding 2.2. De drie locaties waar een e-DNA sample genomen is om de aan/afwezigheid van Grote modderkruiper aan te tonen. (Blauw = sample nr 24802, groen = sample nr 24360, roze = sample nr 24387)

Afbeelding 2.2. Watergang 1 (blauw in afbeelding 3.2)

Afbeelding 2.3. Watergang 2 (roze in afbeelding 3.2)

Afbeelding 2.4. Watergang 3 (groen in afbeelding 3.2) in het plangebied.

Afbeelding 2.5. Gebruikte apparatuur

3 Resultaten

De watergangen zijn onderzocht middels twee sample kits van Datura Molecular Solutions BV. Ieder sample bestaat uit 28 sub-samples die verspreid over een watergang genomen en gecombineerd worden. De twee samples zijn geanalyseerd door Datura Molecular Solutions BV op de aanwezigheid van grote modderkruiper DNA, waarbij ieder sample opgedeeld is in 12 replica's, omdat dit de hoogste gevoeligheid oplevert. Als resultaat wordt het aantal positieve replica's per sample weergegeven, waarbij 0/12 betekent dat in géén van de replica's DNA van de grote modderkruiper is aangetroffen.

De genomen samples zijn 01-11-2021 genomen en op 08-11-2021 opgestuurd naar Datura, hiervan zijn op 22-11-2021 de resultaten ontvangen. In geen van de bemonsterde watergangen is grote modderkruiper aangetroffen. Hieruit kan worden geconcludeerd dat grote modderkruiper niet aanwezig is in het plangebied.

Tabel 3.1 Resultaten eDNA onderzoek.

Samplenummer	Resultaat
24802	0-12
24360	0-12
24387	0-12

4 Conclusie

In opdracht van de gemeente Súdwest-Fryslân heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. een QuickScan uitgevoerd in Bolsward, gemeente Súdwest-Fryslân, provincie Friesland. De opdrachtgever is voornemens een nieuwe woonwijk te realiseren op een agrarisch perceel. Dit zal gebeuren in twee fases van elk 100 woningen. Tijdens de voorliggende QuickScan is geconcludeerd dat het plangebied mogelijk habitat bevat voor de grote modderkruiper. Hierop volgend is nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van grote modderkruiper op de desbetreffende locatie.

De werkzaamheden hebben daardoor mogelijk tot gevolg dat habitat en/of paaiplaatsen van de grote modderkruiper (tijdelijk) beschadigd worden en dat aanwezige grote modderkruipers gedood worden. Om te bepalen of een ontheffing op de Wet natuurbescherming noodzakelijk is, heeft JM ecologie een nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van grote modderkruiper in deze watergangen.

De aanwezigheid van grote modderkruiper is onderzocht middels de eDNA methode, waarbij watersamples uit de betreffende watergangen worden genomen die vervolgens geanalyseerd worden op de aanwezigheid van DNA-fragmenten van de grote modderkruiper. Hierbij is vastgesteld dat grote modderkruiper niet aanwezig is in de bemonsterde watergangen. Er is wat betreft grote modderkruiper geen belemmering vanuit de Wet natuurbescherming. Wel blijven de overige mitigerende maatregelen uit voorliggende QuickScan gelden.

Geraadpleegde bronnen

- Bos, C. & Oevering, W., 2021. QuickScan Bolsward Oost; Ecologische beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming. Rapport R21.197 JM ecologie b.v., Gorredijk.
- BIJ12, 2017. Kennisdocumenten.
- Netwerk Groene Bureaus (NGB), 2017. Soortinventarisatieprotocollen Netwerk Groene Bureaus;